

Наше Слowo

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 33 (3444) Варшава, 20 серпня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

Польща-Україна: іти в напрямі солідарності. с. 2

Як Україна буде повертати своїх громадян? с. 6

«То є остатні момент, коб такіє
кніжки видаваті». с. 10

Григорій СПОДАРИК

Польща-Україна: іти в напрямі солідарності

Від якогось часу в польсько-українських відносинах з'явилася напруга, яку видно в критичних висловлюваннях політиків та взаємних викликах послів обох держав. Це помітна зміна після спалаху солідарності між державами, спричиненої російською агресією в Україні. Політичні оглядачі переконані, що це результат боротьби за голоси перед парламентськими виборами в Польщі, які відбудуться в середині жовтня. Основний привід загострення – продаж і транзит українського збіжжя. Проблема засвідчує також, що антиукраїнська карта надалі залишається надійним виборчим інструментом впливу для політиків над Віслою.

Для кращого розуміння проблеми варто відтворити хронологію подій. Відлік напруги можна почати з травня, коли Польща заборонила продаж української аграрної продукції, що відбулося без погодження з Європейською комісією, яка після погодила, що до травня, а потім до вересня заборона буде зберігатися на користь Польщі й чотирьох сусідніх з Україною держав. Ті зі свого боку почали вказувати на доцільність збереження заборони до кінця року, а Польща заявила, що не відкриє свого ринку навіть, якщо Єврокомісія стоятиме на протилежній позиції. На це відреагував український прем'єр-міністр Денис Шмигаль, говорячи про «недружній і популістський крок» та закликаючи до забезпечення безперешкодного експорту українського збіжжя. Це викликало відому реакцію Марціна Пшидача, керівника офісу з питань міжнародної політики в адміністрації президента Анджея Дуди. Службовець сказав, що Україна отримала справді велику підтримку від польської держави та їй «варто було б почати цінувати роль, яку Польща відіграла для України протягом останніх місяців і років». Таких слів українська сторона не залишила без реакції й викликала до свого Міністерства закордонних справ польського посла Бартоша Ціхоцького. Там він почув, що заяви про нібито невдячність українців не відповідають дійсності та є неприйнятними. В офіційному комюніке українське відомство наголошувало: «Українсько-польська дружба є набагато глибшою за політичну доцільність. Політика не має ставити під сумнів взаєморозуміння та міцність відносин наших народів». Після кроку українського зовнішнього відомства аналогічний виконало польське, викликавши до себе українського посла Василя Зварича. Загасити емоції намагався президент Володимир Зе-

ленський. У зв'язку з обміном дипломатичними «ввічливостями» він зауважив, що «Україна надзвичайно цінує історичну підтримку Польщі» і «не дозволить жодним політичним миттєвостям» зіпсувати стосунки між двома народами.

Проте емоційний потяг, зокрема в Польщі, уже вирушив. Політичні оглядачі відзначають, що «зелене світло» у липні засвітив очільник керівної партії «Право і справедливість» («ПіС») Ярослав Качинський. На одному з пікніків, де влада розповідала про чергові субсидії для суспільства, він заявив, що Україні треба бажати перемоги, але й у відносинах із нею слід твердо відстоювати польські інтереси, зокрема захищати фермерів. «Ми допомагаємо, але це не відбувається за принципом, коли один лише дає, а другий тільки бере», – сказав Ярослав Качинський.

За цими нотами проспівала вже й решта політиків керівної партії в Польщі. Сумнозвісний міністр освіти Пшемислав Чарнек заговорив про відсутність на рівні українських політиків засудження Степана Бандери як «людиновбивці». Колишня прем'єр-міністерка Беата Шидло заговорила про «несправедливе ставлення до Польщі». Нинішній прем'єр-міністр Матеуш Моравецький назвав помилкою рішення українського МЗС і сказав, що «інтерес жодної іншої держави ніколи не стоятиме вище інтересів Речі Посполитої». На цьому фоні в публічному просторі різко відрізнявся голос колишнього міністра закордонних справ Польщі Яцека Чепутовича. Представлений вище курс офіційної Варшави він назвав «політикою гієн і шакалів». Про ситуацію навколо України й польську реакцію він сказав, зокрема, в ефірі Polsat News: «Держава стікає кров'ю, а Польща в цей час вимагає рахунки». У подібному дусі заговорила й частина українських політиків.

Цю ситуацію широко прокоментували політичні оглядачі. Зокрема, польський публіцист Міхал Потоцький в інтерв'ю для українського агентства «УНІАН» відзначив, що ситуація свідчить про велику незрілість політичних еліт в обох державах. «Треба більше приділяти часу роботі, менше – соцмережам та ЗМІ», – рекомендував політикам публіцист. Одночасно він наголошував на тому, що українцям та полякам бракує вміння нормально говорити й знаходити компроміси там, де вони потрібні. За його словами, це стосується як кризи зі збіжжям, так й історичних проблем. Нагадав, що справа Волині та ексгумації, з одного боку, і нищення українських пам'ятників, з іншого, – не вирішені до нині. «Тобто, усі знають, які в нас позиції, але ми не вміємо якимось чином між собою про це говорити та знаходити компроміси», – відзначив Міхал Потоцький. Він теж назвав суть актуального загострення, на що вказують й інші експерти. Ідеться про найближчі парламентські вибори в Польщі. На них керівна партія «ПіС» практично «боротиметься за своє виживання». Крім очевидного конкурента – проєвропейської опозиції, влада має ще одного – крайньо радикальну й націоналістичну партію «Конфедерація», яка в рейтингах має вже третє місце, й цілком можливо, що, маючи «золоту акцію», буде вирішувати, хто творитиме майбутню правлячу коаліцію. Саме тому «ПіС» робить із себе захисників польських фермерів та показує спільним з «Конфедерацією» потенційним виборцям свою більш жорстку політику щодо України.

Вплинули тут і суспільні настрої в Польщі. Різні дослідження показують, що поляки стають щораз менше відкритими до українців. Якщо фермери побоюються дешевого українського збіжжя, то в опитуваннях молоді поляки говорять про загрозу з боку українок не лише на робочому ринку, але й матримоніальному. Інакше кажучи, це страх перед тим, що зі «шлюбного ринку» зникатимуть потенційні чоловіки.

Варто також пам'ятати, що парламентські вибори лише відкривають цей марафон – потім будуть вибори самоврядні, президентські та до Європейського парламенту. Отже, поле для реальних чи надуманих проблем щодо України та українців значно розширюється.

До того ж загально відомо, що нинішня політика й медіапростір без емоцій та суперечливостей майже не обходяться. У цьому контексті ще однією проблемою у відносинах з Україною може бути те, що багато представників влади, які відповідають, зокрема, за контакти з офіційним Києвом, стартуватимуть у найближчих виборах. Вони теж розуміють, що саме потрібно дати електоратові. А електорат нині десь там, у повітовому містечку, обурений тим, що молоді українці залишили сміття в громадському транспорті, та пише про цю проблему до локального медіа. Під текстом із його обуренням, звичайно, розливається антиукраїнський хейт. Це погано, що молоді українці насмітили. Але чи дійсно до них ніхто не забруднював міських автобусів, не розбивав пляшок на вулиці чи не нищив комунальне майно?

Ситуацію між Польщею та Україною оцінила й професорка Оля Гнатюк. Для видання «ОКО.press» вона прокоментувала, зокрема, думку представників польської влади про те, що Польща не підтримуватиме членства України в ЄС, якщо українська держава не «розрахується» з проблемою Волині. Оля Гнатюк ствердила, що тиск на одностороннє засудження історичних питань не є чимось новим для влади, і це повернення до того, що було до російської агресії в Україні. Професорка пригадала колишні слова Ярослава Качинського, який говорив, що Україна «до Європи з Бандерою не увійде». «Тоді й зараз – це шантаж. Однак у моральному плані ситуації значно відрізняються. Я переконана, що береться це з фальшивого почуття безпеки й неправильного розуміння польського державного інтересу», – сказала Оля Гнатюк. Науковиця пояснила також, що в польському суспільстві завжди існувало несприйняття українців, і воно не взялося лише протягом цього року. Те, що змінила агресія росії, – це навпаки несподіване зростання симпатії поляків до українців. Коментуючи питання складного історичного минулого, науковиця зауважила, що в Україні є більше понад сто місць, які вшановують пам'ять польських жертв. «Проблемою у відносинах не є ексгумації, але маніпулювання пам'яттю. З ушануванням жертв це не має нічого спільного», – підкреслила Оля Гнатюк.

Нюанси польсько-українського загострення окреслив і популярний український публіцист Віталій Портніков. У розмові з польським виданням «Rzeczpospolita» він підкреслив, що головне очікування з української сторони – це згода Польщі на відкриття кордонів для української продукції. Він зауважив також, що аргументи про захист польських фермерів не переконують Київ. «Якщо Польща говорить, що хоче нашої європейської інтеграції, то чому не хоче, щоб українські аграрії продавали

свою продукцію на польському ринку? Цікаво, як це буде функціонувати, коли ми вже будемо членом ЄС», – запитує публіцист. На його думку, польська влада захищає свої передвиборчі інтереси, а повинна думати про майбутнє відносин обох держав. «Ми думали, що вони зараз дуже добрі, а виходить, що Польща готова нас підтримувати настільки, наскільки ми в змозі зупиняти росію», – підсумував Віталій Портніков.

На щастя, з обох боків кордону не забракло в цей складний час й голосів про потребу загасити емоції та конфлікт, на який працює і якого постійно чекає Москва. Натхнення, щоб іти в напрямі солідарності, можна пошукати, наприклад, у липневому зверненні Конференції єпископату Польщі у справах міграції, туризму та паломництва. Його підписант єпископ Кшиштоф Задарко закликає не використовувати тематику мігрантів та біженців у політичних іграх та розбурхуванні ксенофобії. «Прибуття воєнних біженців з України чи економічних мігрантів із різних регіонів світу, а також розв'язання гуманітарної кризи на польсько-білоруському кордоні, яка є смертельною пасткою для деяких приїжджих, котрі шукають гідного життя, є завданнями, що, безумовно, перебувають серед найважливіших й актуальних на цей момент», – відзначає єпископ Кшиштоф Задарко. Він підкреслює також, що багатий міграційний досвід Польщі та широка участь польського народу в допомозі біженцям від війни в Україні повинні схилити поляків до популяризації ідеї мудрості, гостинності та солідарності, які є складовими християнської віри.

Може, ці слова проб'ються до огорнутих виборчою гарячкою політків над Віслою, зокрема тих, які так сильно наголошують на релігійних цінностях. Вони, як показує їхнє звернення, на чільному місці ставлять солідарність, вразливість і людяність. Християнин мав би вміти поєднувати це все з державними інтересами. ●

ОГОЛОШЕННЯ

RAZEM POMÓŻMY UKRAINIE

W IMIĘ SOLIDARNOSCI Z LUDŹMI,
KTÓRYM POZOSTAŁA TYLKO NADZIEJA.

**ZWIĄZEK UKRAJŃCÓW W POLSCE
ODDZIAŁ SZCZECIN
UL. MICKIEWICZA 45
70-385 SZCZECIN**

PROWADZI ZBIÓRKĘ FINANSOWĄ
NA ZAKUP ŻYWNOŚCI
ORAZ ŚRODKÓW HIGIENICZNYCH
DLA OFIAR WOJNY
Z ROSYJSKIM NAJĘDZCĄ
- DZIECI, RANNYCH, UCHODźCÓW

Numer konta: 20 1090 1492 0000 0001 4312 2731
Kod SWIFT: WBKPPLPP

Майстер-класи народного співу для дорослих у Перемишлі

Кожного тижня в середу о 18:00 в Народному домі в Перемишлі відбуваються майстер-класи українського народного співу для дорослих. Охочі можуть вивчити народні пісні з центральної України, Наддніпрянщини, Полтавщини, Слобожанщини, Лівобережжя та інших регіонів. Участь у майстер-класах безплатна.

Фестиваль «Skovoroda Fest» у Вроцлаві

26 серпня (12:00–22:00) у Вроцлаві відбудеться фестиваль «Skovoroda Fest» з нагоди святкування 32-ї річниці Дня Незалежності України.

«Захід спрямований на інтеграцію мешканців багатонаціонального Вроцлава шляхом спільного проведення часу та плекання спадщини видатного українського поета й філософа Григорія Сковороди. Це вже четвертий фестиваль, який набув великого значення як важлива культурна подія, що об'єднує різні культури в дусі єдності та солідарності», – заохочують до участі організатори.

У програмі – концерти й виступи молодих польських та українських музикантів, майстер-класи для дітей, українські смаколики тощо.

У межах заходу буде проведено благодійну акцію з пакування продуктивних наборів «Help UA Package» для українських родин, що постраждали від російської агресії. Як зазначають організатори, завдяки цій ініціативі кожен зможе спробувати себе в ролі волонтера, долучившись до пакування гуманітарної допомоги.

Увечері можна буде послухати Павла Табакова, талановитого українського артиста, який у супроводі гітари співає балади, дуєт «Кжеви», зірок польської альтернативної сцени, діджея Пйотра Скорупського та інших.

«„Skovoroda Fest“ – це не лише можливість повеселитися, але й зміцнити міжкультурні зв'язки, взаєморозуміння та інтеграцію мешканців Вроцлава. Приходьте та беріть із собою друзів, щоб разом відсвяткувати цю унікальну подію!» – запрошують організатори, а саме: Фонд «Україна» та Український центр культури та розвитку у Вроцлаві.

Фестиваль відбудеться на Площі Свободи (Plac Wolności – Wrocław).

Нічне паломництво на гору Явір

25–26 серпня відбудеться нічна проща на гору Явір, що на Лемківщині. Вихід розпочнеться ввечері (19:00) із села Габолтов (округ Бардіїв), що в Словаччині. Через словацькі села Петрова, Фрічка паломники прибудуть до лемківського села Ізби (Горлицький повіт). Після – продовжать шлях на гору Явір.

На горі Явір розташовано дерев'яну греко-католицьку церкву, побудовану в 1929 році на північному схилі явірського пагорба. У 1969–2017 роках святинню користувалися православні. Гора Явір стала місцем паломництва вірян з Польщі та Словаччини.

Реєстрація на прощу триває на сайті gora-jawor.pl до 23 серпня.

День Незалежності України у Варшаві

Євромайдан-Варшава та Об'єднання українців у Польщі запрошують 24 серпня на Замкову площу у Варшаві відзначити День Незалежності України.

«24 серпня. У цей день мільйони українців святкували свободу, незалежність і суверенність своєї країни. Уже два роки нам важко святкувати й радіти, адже росія веде повномасштабну війну проти України. Україна й українці борються відважно та гідно. Кожен, де може: солдати зі зброєю, лікарі – у лікарнях, дипломати – на міжнародній арені, волонтери – організовуючи акції, підтримуючи армію, внутрішніх переселенців та біженців», – пишуть організатори.

Тому 24 серпня вони запрошують зустрітися на Замковій площі у Варшаві, у місті, яке прийняло найбільшу кількість біженців з України.

Під час свята вперше буде вручено «Stand With Ukraine Awards» – нагороди полякам, які підтримують Україну під час війни.

«Разом ми будемо святкувати незалежність України, за яку відважно боремося, подякуємо Польщі й полякам за солідарність, будемо розмовляти про наше майбутнє і, звичайно, співати», – зазначають організатори.

Під час події на сцені виступлять фіналісти «Євробачення» – український гурт Go_A, а також польсько-український колектив ZAZULA.

Початок концерту на Замковій площі (Plac Zamkowy) о 18:30.

Графіка з фейсбук-сторінки Євромайдан-Варшава

«Меандри» – літня школа традицій у Козликах

21–26 серпня Підляський інститут культури в Білостоці та Товариство друзів музею просто неба в Козликах організовують літню школу традицій – «Меандри». У програмі заходу – майстер-класи з традиційного українського співу в трьох групах, танцювальні майстер-класи, лекції, концерти, зустрічі з колективами регіону та танцювальні вечірки. Майстер-класи зі співу і танців платні та потребують попередньої реєстрації, а на інші заходи вхід вільний.

Розмір внеску залежить від обраної групи семінарів.

Детальну інформацію про «Меандри» надає Даріуш Кришпінюк із відділу народної культури Підляського інституту культури в Білостоці. Тел.: 85 749 60 50; e-mail: d.kryszpiniuk@pikpodlaskie.pl.

Святкова ватра в Мриглодах

19 серпня (18:00) пластуни запрошують на святкову ватру до своєї оселі в Мриглодах-Любичьких (Люблінське воєводство).

Ватра буде присвячена акції «Полум'я братерства». Цю ініціативу пластуни називають спільним плеканням друж-

би та співпраці між братніми народами й символічного полум'я польсько-української історії, боротьби з одвічним спільним ворогом.

Впорядкування могил українських воїнів у Любліні

У межах підготовки до відзначення 103-ї річниці Варшавської битви та до Дня Незалежності України Українське товариство 12 серпня організувало прибирання могил воїнів Української Народної Республіки на православному кладовищі в Любліні. Під час упорядкування поховань можна було послухати розповіді про долі воїнів Армії УНР, котрі спочили на цьому люблінському цвинтарі, та про історію поховань на вулиці Липовій.

До сьогодні з кількадесяти могил, які були на кладовищі, залишилися тільки тринадцять. У 2001 році на цвинтарі відкрито пам'ятник воїнам Армії УНР.

67-й Міжнародний велопробіг українсько-польської дружби

Генеральне консульство України в Любліні разом з Комунікаційним медіацентром долучились до відкриття 67-го Міжнародного багатоденного велопробігу українсько-польської дружби, який стартував у місті Замость.

«Цей спільний велопробіг є ще одним важливим символом єдності, дружби та вдячності українського народу польському, адже разом ми є сильнішими й демонструємо це усій міжнародній демократичній спільноті. Зараз ми творимо спільну історію успіху. І коли наші два народи борються пліч-о-пліч, перемога завжди за нами. В єдності – сила!» – підкреслив генеральний консул України в Любліні Олег Куць.

У заході взяли участь більше 80 спортсменів із Польщі та України. Змагання було розділено на п'ять етапів. Кожен день учасникам доводилося долати не одну сотню кілометрів.

Завершився захід 11 серпня 119-кілометровим пробігом із Каліновіць до Замостя.

Цього року пробіг проходив під почесним патронатом маршалка Люблінського воєводства Ярослава Став'ярського.

Фото з фейсбук-сторінки Генерального консульства України в Любліні

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

події

Степан МІГУС

Вишкіл рівненських пожежників на Вармії і Мазурах

Протягом шести днів (10–15 липня) десяток пожежників-добровольців із Рівненщини проходили інтенсивне навчання у Вармінсько-Мазурському воєводстві. Головною метою навчань було тренування в «димовій коморі», практичне ознайомлення з використанням пневматичного рятувального устаткування й сучасного устаткування для пошуку та порятунку людей з-під завалів. Вишколи підготував і провів департамент міжнародного співробітництва Управління маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства. Як підкреслила заступниця директора департаменту Анета Бжиска, українські пожежники-добровольці «доклали всіх зусиль, щоб засвоїти нові способи порятунку людей».

Цей дуже важливий для українських служб порятунку, особливо в умовах війни, під час якої московські варвари XXI століття розстрілюють мирне населення, вишкіл було здійснено в межах проєкту «Навчаючи українських пожежників – рятуючи українські життя» («Training Ukrainian firefighters – saving Ukrainian lives»). Реалізація проєкту коштувала 17 380 євро, з яких 9500 євро було надано грантом Фонду співпраці Центральноєвропейської ініціативи.

Анета Бжиска зазначила, що вишкіл, до якого приєдналися воєводський відділ Об'єднання добровільних пожежних команд Вармінсько-Мазурського воєводства та Воєводська комендатура державної пожежної служби в Ольштині, був дуже інтенсивним. Його проводили в спеціалізованих осередках пожежників у Гуткові, під час імітованих ДТП з авто, що горить. Учасники виїжджали до штабів добровільних пожежних команд у Гуткові, Гетшвалді, Бартонзі, щоб на місці ознайомитися з особливостями їхнього функціонування – структурою, фінансуванням, розрахунками.

– Рівненська область, з якою співпрацюємо вже понад 20 років, є провідним регіоном у всій українській державі, коли йдеться про утворення добровільних пожежних команд, – запевнив, відкриваючи вишкіл, маршалок воєводства Густав Марек Бжезін. – І ми надалі допомагатимемо в їхньому розвитку, маючи надію, що знання, які учасники з Рівненщини здобули в Ольштині, стануть стимулом для підтримки розвитку мережі добровільних пожежних команд в Україні.

На час вишколу у Вармінсько-Мазурському регіоні його учасники одержали обмундирування й усі необхідні речі. Перед поверненням додому їх було забезпечено професійними пожежними мундирами, рукавицями, чоботами, новими шоломами й балаклавами, які захищатимуть пожежників під час рятувальних операцій.

Учасники вишколу з Рівненщини – серед них і дві жінки – приїхали до Ольштини з Білої Криниці, Боромеля, Гощі, Олександрії, Привільного, Шпанова. Останнього дня вишколу, 15 липня, вони стали учасниками інсценізації з нагоди 613-ї річниці Грюнвальдської битви. ●

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Як Україна буде повертати своїх громадян?

Залишатися чи їхати? Шукати прихистку, а може, кращого життя за кордоном чи бути пліч-о-пліч зі своїми співвітчизниками? Бути ефективним донатором з-за кордону чи боротися з росіянами в окопах на полі бою? На ці питання кожен українець (де б він не жив) відповідає сам собі особисто. Але від загалу цих відповідей залежить існування країни під назвою Україна.

Якщо з початком повномасштабних воєнних дій навіть в Польщі люди почули себе занепокоєно і подекуди задумалися про виїзд, бо сусідство з озвірилим маніяком не додає спокою, то що вже казати про тих, над чиїми головами щоденно літають ракети і «шахеда», чиї родичі, друзі, сусіди гинуть кожного дня – від куль, осколків, мін, під завалами будинків, від тортур полону. У намаганні врятуватися від війни Україну полишило, за різними підрахунками, від 6 до 8 мільйонів мешканців. І цей процес не закінчується, тож постає велике питання: а що далі? Це питання задають собі як прості люди, що виїхали, так і сама держава Україна. Біженці не розуміють, що їм робити далі, який в них горизонт планування: чи їм залишатися за кордоном, шукати роботу, здавати чи продавати своє житло в Україні, повністю інтегруватися в місцеве суспільство, пов'язувати з новою країною своє майбутнє? Та й діти пішли в місцеву школу і вже інколи не можуть згадати, як писати кирилицею... А держава Україна сушить мізки, як їй не втратити своїх громадян назавсім, бо, звісно, час працює проти неї. Чим довше українські громадяни будуть залишатися за кордоном, тим більше інтегруються, і тим менше шансів, що вони повернуться. Тим більше, що місцеві уряди зацікавлені в молодій робочій силі і будуть прикладати зусиль для її інтеграції, полегшуючи умови перебування, легалізації, спрощуючи надання громадянства тощо.

Це добре розуміють в Україні і побоюються цього. Так, нещодавно шквал критики у фейсбуці викликав пост колишнього народного депутата, експертника міністра внутрішніх справ, виконавчого директора незалежного аналітичного центру «Інститут майбутнього» Вадима Денисенка. Він висловив думку про заборону (хоча й з винятками) виїзду чоловікам з України протягом ще трьох років після закінчення війни. Нагадаємо, 24 лютого 2022 року в країні було введено воєнний стан і заборонено чоловікам від 18 до 60 років, а також жінкам-військовозобов'язаним, виїжджати за кордон – проте з винятками, наприклад, якщо в особи є троє дітей. Українські соцмережі завжди були гарячими і нещадними, вони говорять все, що думають, тож і зараз багато людей обурилося такою ідеєю, особливо на фоні того, що на українських можновладців заборони не розповсюджуються і протягом війни вони якимось чудом полишають кордони воюючої країни. Підтвердженням тому є численні скандали з так званим «батальйоном Монако», виїздом за кордон депутата Олександра Трухіня, від-

починком депутата Юрія Арістова на Мальдівах, депутата Богдана Торохтія у Болгарії, депутата Олександра Дубінського в Іспанії, депутата Андрія Холодова на Кіпрі тощо. Але менше з тим, головне, що це в черговий раз підняло нагальну проблему – втрату людського потенціалу, втрату українців. Страх, що громадяни не повернуться і стануть громадянами інших країн, що після війни чоловіки виїдуть до своїх дружин та дітей, і Україна втратить ще кілька мільйонів людей, росія не киє, то палицею намагається «зачистити» території України, зокрема випихаючи мільйони людей за кордон, роблячи неможливим їхнє проживання вдома у постійному стані війни. І цей страх підштовхує до різких рухів – «заборонити», «не пущати».

Пост Денисенка викликав дуже багато критики, але і визнання – так, проблема дійсно існує, проте вирішувати її треба м'якими методами, а не заборонами. То ж якими? Що робить держава Україна в цьому напрямку?

Президент України Володимир Зеленський неодноразово виступав із закликами про повернення українців з-за кордону.

«Так само, як ми маємо відновити територіальну цілісність, маємо відновити і суспільну цілісність. Мільйони наших людей, які стали переселенцями, знайшли прихисток за кордоном, не мають стати біженцями».

«Без громадян України, які сьогодні знаходяться за кордоном, наша держава не може бути потужною. При всій любові до всіх держав, які дали вам прихисток, пам'ятайте: ви – українці! Висловлюю велику повагу цим державам. Вони дійсно багато для нас зробили, але я хочу, щоб ви знали – коли ви зможете, я б дуже хотів, щоб ви повернулися. Ми чекаємо на вас після перемоги, бо треба відновлювати нашу державу. Вона для людей – і для тих, хто зараз тут, і хто тимчасово виїхав».

«Ми хочемо з вами думати про наших дітей і хочемо відповісти людям, які знаходяться за кордоном, – треба повертатися. Без повернення людей у нас з вами не буде потужної економіки. І це правда. Буде складно. У нас 11-12 мільйонів пенсіонерів. Це велика кількість людей. І все це наші громадяни. І вони повинні отримувати пенсії, більше ніж зараз. Зараз війна і всі все розуміють. Але ми повинні жити і повинні розвивати економіку, повинні повернутися люди, які будуть працювати. І повинно повернутися більше ніж поїхало, якщо ми хочемо зробити нові кроки для нашої держави».

Однак самими закликами проблему не вирішити, для цього потрібна комплексна державна програма сприяння поверненню громадян. А може – ставка на діаспору?

Є різні варіанти існування діаспор у світі і їхніх відносин з батьківщиною. Інколи діаспора є настільки сильною і великою, що в стані підтримувати культуру, економіку, брати участь в політичних процесах своєї рідної країни. Цьому сприяє подвійне громадянство, яке наразі існує у більш ніж сотні країн світу, натомість в Україні воно не є дозволеним. Після свого обрання президентом Володимир Зеленський намагався вирішити це питання і кілька разів подавав до Верховної Ради законопроекти щодо подвійного громадянства. Останній було подано в 2021 році, проте до повномасштабного вторгнення РФ його не встигли розглянути; намагалися повернутися до нього у 2022-му, але, зрештою, відмовилися від цього.

Цей законопроект, зокрема, пропонував дозволити громадянам України мати громадянство інших держав, не обмежуючи кількість паспортів. Звісно, це не стосувалося росії як держави-агресора, також у переліку були «держави міграційного ризику» (велика частина африканських держав, низка

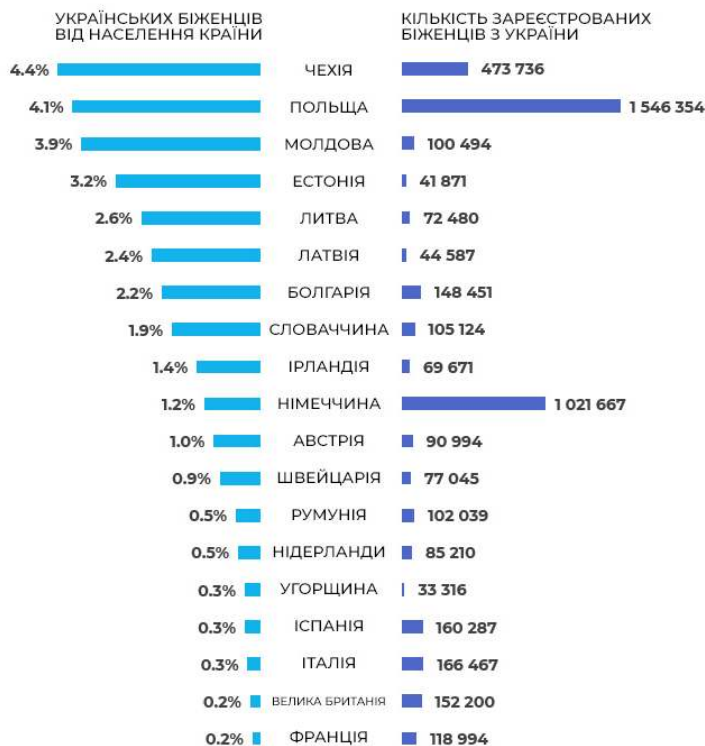
азійських тощо). Громадянам рф та інших «ризикованих» держав тоді пропонувалося визначитися: якщо вони хочуть отримати український паспорт, то мають вийти зі своїх нинішніх громадянств.

Натомість тим українцям, які переїхали до Євросоюзу, США чи інших заможних та/або дружніх держав і отримали тамтешній паспорт, не треба було б більше цього приховувати. Законодавство України дало б їм можливість легально зберігати або ж за спрощеною процедурою відновити українське громадянство. Однак, щоб відновити українське громадянство, представникам діаспори треба було б повертатися до України на постійне проживання.

Багато хто очікує від держави також послаблення в економічних питаннях, що могло би повернути економічно активних громадян в Україну, притягнути капітал та інвестиції. Але наразі відбуваються протилежні кроки. Так, президент Зеленський нещодавно підписав законопроект, згідно з яким повертається довоєнна система сплати податків. Зокрема, повернулася оплата 5% єдиного податку для фізичних осіб-підприємців (ФОП), з 1 серпня 2023 року скасовано пільгові 2% єдиного податку для ФОП, також частково скасовано мораторій на проведення перевірок (тепер дозволені перевірки для підакцизних товарів, як-от алкоголь, тютюн, паливо, а ще – грального бізнесу та фінансових послуг). З 1 жовтня повертається відповідальність за порушення у сфері застосування регістраторів розрахункових операцій (РРО).

А в цей час у Польщі зростає кількість відкритих українцями бізнесів. Як свідчать дослідження Польського економічного інституту за січень-вересень 2022 року, якщо на початку 2022-го частка українських компаній у Польщі становила 0,8%, то вже у вересні їх було 8,5%. Загалом за час дослідження (9 місяців) українці створили у Польщі близько 14 тисяч фірм (3 600 компаній з українським капіталом, а також 10 200 одноосібних підприємств, тобто ФОП-ів), це 41% від усіх закордонних організацій, створених у Польщі у 2022 році. Загалом у Польщі нині працює понад 24 тисячі компаній з українським капіталом, це чверть усього іноземного бізнесу у цій країні.

СКІЛЬКИ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ПЕРЕБУВАЄ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ?

ДАНІ: ООН

Дані на початок 2023 року. Графіка з сайту eprawda.com.ua

Звісно, немає простих відповідей на складні питання. Ні в людей, ні в держави. Українські біженці опинилися на роздоріжжі, між двома вогнями: у новій країні вони завжди «не свої», трохи другого сорту, вони постійно живуть в ситуації хронічного стресу адаптації, а зі своєї країни вони чують хейт своїх же співгромадян за те, що «кинули неньку в біді і поїхали шукати щастя на багатому Заході». Натомість українська держава їм нічого не пропонує, окрім «крові, важкої праці, сліз та поту», однак, може, щось інше – відчуття приналежності до нації у серці? То ж яке рішення ухвалить ці люди? І чи піде їм назустріч їхня держава? ●

ОГОЛОШЕННЯ З КРАКОВА

**UKRAIŃSKI
HAFT
W POLSCE**

Wystawa 1–31.08.2023

Wernisaż 1.08.2023, godz. 16:00

Pałac Krzysztofory, Rynek główny 35 hall główny na parterze

Muzeum Krakowa

Związek Ukraińców w Polsce

Haft Gole

Павло ЛОЗА

Графіка з сайту ОУП

Моніторинг мови ненависті

У 2022 році у зв'язку з нападом росії на Україну та приїздом до Польщі великої кількості українських біженців суттєво зросла мова ворожнечі проти українців. Такі висновки реалізованого проєкту «Моніторинг мови ворожнечі, спрямованої проти українського народу».

Проєкт здійснило Об'єднання українців у Польщі в період березня-серпня 2023 року завдяки підтримці Фонду розвитку громад Світового конгресу українців.

Метою проєкту є формування правдивого іміджу України та українського народу шляхом моніторингу та боротьби з мовою ворожнечі (hate speech), спрямованої проти українців.

Згідно з проєктом, у 2022 році суттєво зросла мова ворожнечі проти українців, посилилася дезінформаційна діяльність росії та ворожих до українців середовищ. Переважно вона скерована проти українського суспільства, на фальсифікацію іміджу України й українського народу та розпалювання ворожнечі проти українців, побудованої на фальшивому іміджі України та її народу.

Реалізований проєкт засвідчує, що найчастіше вживаними антиукраїнськими змістами (словами), часто запозиченими з російської пропаганди, якими українців ображали чи розпалювали ненависть до українців, були такі: бидло, гниди, гівнюки, голота, дикуни, фашисти, нацисти, хохли, різуні, сволоч, стерво, сміття тощо.

Антиукраїнський зміст переважно стосується історичних подій, зокрема українсько-польського конфлікту, постаті Степана Бандери, ОУН, УПА. Також економічних питань, насамперед мігрантів, які працюють у Польщі. Можна натрапити на фрази, зокрема про те, що «українці забирають роботу» або про українізацію ринку праці. Інші висловлювання стосуються соціальних аспектів. Це закиди на кшталт: «небезпечні українці», «українці несуть інфекційні хвороби до Польщі», що через українців «спостерігається ріст злочинності». Наступні вислови стосуються політичних аспектів, війни/агресії росії проти України. У мережі можна було побачити фрази типу: «орди українців прямують на Польшу» або «nachodźcy» – поєднання слів «загарбник і біженець».

Є теж такі, які мають на меті поширити антиукраїнські та антиєврейські теорії змови. Це, зокрема, вислови: «Укрополін», «Небесний Єрусалим», «Новий Єрусалим», «Хазарія».

У період від лютого 2022 до лютого 2023 років, тобто від початку повномасштабної агресії росії проти України, у польськомовному інтернеті з'явилося майже 400 тисяч антиукраїнських записів. У них було 547 мільйонів переглядів (звіт організації Stowarzyszenie «Nigdy Więcej»). У 2021 році у твіттері з'явилося 3342 образливі записи на адресу українців. А з лютого по грудень 2022 року у твіттері було вже 90 тисяч антиукраїнських постів (звіт організації «Fundacja Geremka»).

Згідно з дослідженнями порталу Demagog.pl та IMM, у листопаді 2022 року 92% усіх антиукраїнських постів було опубліковано у твіттері (67,6 тис. із 73,5 тис. результатів). Фейсбук відповідає за 5,7% польськомовної пропаганди, спрямованої проти України. В інших соцмережах – на відеосервісах (наприклад, ютубі) і фотосервісах (наприклад, інстаграмі), на інтернет-форумах чи в коментарях під статтями – з'явилося 2,3% всіх антиукраїнських коментарів. Тим часом найбільше охоплення (кількість переглядів) має контент, опублікований в інших соціальних медіа, зокрема на форумах та у коментарях під статтями, які в листопаді створили 59,2% антиукраїнського наративу в польських соцмережах.

«NIE dla ukrainizacji Polski», «Ukrainiec NIE jest moim bratem», «Stop ukrainizacji Polski» – лише деякі приклади профілів антиукраїнського змісту. З проєкту, який реалізує ОУП, серед іншого, можна дізнатися, що створена 2020 року у фейсбуці антиковідна група «Ми не віримо в пандемію COVID-19» у 2022 році змінила назву на «Стоп українізації Польщі».

У межах проєкту Об'єднання проводило моніторинг мови ворожнечі в інтернеті та пресі. Про виявлені злочини організація повідомила правоохоронні органи (прокуратуру) та подала повідомлення про підозру в скоєнні злочину. Крім цього, ОУП подавало скарги, звернення, прохання, відповіді на звернення, а також надавало юридичні консультації потерпілим від цих злочинів і стежило за справами, які були порушені раніше.

Згідно з підрахунком, у період реалізації проєкту Об'єднання українців у Польщі подало до прокуратури 72 повідомлення про підозру щодо скоєння злочинів. Прокурор прийняв 29 рішень про відмову в відкритті розслідування або його припинення. Крім цього, найбільша українська організація у Польщі подала до суду 23 скарги (zażalenia) на постанови прокурора про відмову щодо відкриття розслідування або його припинення. Прокурор направив до суду 1 акт обвинувачення. Решта справ перебуває на розгляді.

Варто додати, що Об'єднання проводить моніторинг мови ворожнечі, спрямованої проти української громади, з 2016 року. У межах цих заходів подано понад 440 повідомлень про підозру в скоєнні злочинів на ґрунті ненависті. Повідомлення стосувалися понад 600 виявлених злочинів на ґрунті ненависті. У цих справах суди винесли понад 100 вироків, серед яких – понад 30 обвинувальних та 70 про умовне звільнення.

За результатами проведених моніторингових заходів, ОУП склав два рапорти про мову ворожнечі, спрямовану проти української громади, у 2018 та 2019 роках, про що ми писали в нашому тижневику.

Слід мати на увазі, що через тривалість прокурорських і судових процедур результати проведеної роботи за проєктом «Моніторинг мови ворожнечі, спрямованої проти українського народу» будуть помітні лише через кілька десят місяців. Те саме стосується результатів проведеної діяльності ОУП два-чотири роки тому. Зараз їх видно у вигляді засуджувальних вироків (wyroków skazujących) або меншої кількості антиукраїнського вмісту (дописів).

Ви також можете прочитати про діяльність Об'єднання українців у Польщі щодо моніторингу мови ворожнечі на сайті організації (ukraincy.org.pl/monitoring-mowy-nienawisci) та на її профілі у фейсбуці (facebook.com/zuwr.oup)

Творча бригада морпхів з Миколаєва

Степан МІГУС

Фото оркестру надав Сафет Джемалядінов

Військові артисти півтора року у російському полоні

Серед тисяч узятих московськими варварами в полон українських військових, а також цивільних осіб, з-поміж яких – діти, є й артисти. Вони у складі військових художніх колективів музикою, вокалом, танцями, концертами підтримували у прифронтовій зоні, а то й на фронті, патріотичний дух українських воїнів, які стали на захист своєї батьківщини.

Десятки оркестрантів опинилися в російській неволі. Чи не найбільше – під час битви за Маріуполь. У московські кайдани у квітні минулого року потрапило 19 оркестрантів миколаївської 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Білінського. Двох із них, завдяки активним діям української дипломатії, вдалося повернути додому живими. Ще один – саксофоніст Святослав Салтиков – помер у полоні. Після багатьох тривалих перемовин до рідного Миколаєва повернули його тіло.

У ворожих казематах залишилося ще 16 музикантів миколаївської бригади. Відомо й про 9 інших артистів, які перебувають у російській неволі. Донедавна українська сторона не розголошувала цей факт, сподіваючись, хоча б на якусь гуманність ворога. Однак розмови успіху не принесли.

Представники не лише військових художніх колективів вирішили надати справі міжнародного розголосу, оскільки гуманітарні правила Женевської конвенції зобов'язують ворога на вимогу – у цьому випадку України – негайно повернути з полону людей, які не воювали.

З проханням про якнайширший розголос цієї справи до Ольштинського відділу ОУП звернувся від імені оркестрів України заступник начальника Заслуженого академічного зразково-показового оркестру Збройних сил України, диригент Сафет Джемалядінов, з яким, до речі, Ольштинський відділ ОУП співпрацює понад два роки. Тому він зв'язався з нами. Сафет Джемалядінов надіслав таке звернення:

«Уже більше 15 місяців у російському полоні перебуває 25 музикантів з українських військових оркестрів. 16 з них – це оркестранти 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Білінського. Російське вторгнення 2022 року застало їх на околицях Маріуполя, де учасники оркестру до останнього виконували свій обов'язок, підтримуючи бойовий дух побратимів. У березні, коли запаси їжі й боєприпасів були вичерпані, оркестранти перемістились на територію Маріупольського металургійного комбінату імені Ілліча. А в квітні вони потрапили до ворожого полону, де вже тривалий час перебувають у тяжких умовах. Кожен новий день там є великим випробуванням для життя й здоров'я хлопців. Адже російський полон – вбиває. Лише в квітні цього року вдалося повернути тіло Святослава Салтикова... Талановитого молодого саксофоніста, який загинув у російському полоні...

Наші музиканти мають якнайшвидше повернутися додому. Щоб продовжувати грати свою музику для людей. Щоб робити цей світ кращим, а не переживати тортури. Щоб полегшувати своїм талантом життя інших, а не зазнавати знущань. Музика не має бути вистраждана.

Україна від початку вторгнення наполягає на поверненні всіх своїх артистів додому, де на них чекають родини.

16.07.2023»

Хотілося б вірити, що Європа й світ виявлять небайдужість та відреагують відповідно. На тих молодих хлопців-артистів вдома чекають малі діти, дружини, родичі, кохані. ●

Людмила ЛАБОВИЧ

Фото авторки статті

«То є остатні момент, коб такіє книжкі видаваті»

Юрій Плева

У цьому році вийшли друком дві книжки Юрія Плева – польською «Czyże, Łuszcze – wsie królewskie», монографія-альбом про історію двох сіл у гміні Чижі в Гайнівському повіті, а також збірка оповідань, написаних українською говіркою села Курашева, «Nasze seło, prawda i wydumanie». Автор – це любитель, дослідник і популяризатор історії та культури Підляшшя, автор уже чотирьох публікацій про історію окремих сіл у гміні Чижі, член редакції українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою». Окрім того, він лауреат двох заходів Підляського наукового інституту: Підляської науково-літературної нагороди за 2022 рік у категорії «Популярно-наукова діяльність» та Підляського літературного конкурсу «Пішемо по-своєму», в якому здобув одне із двох перших місць у категорії «проза» та відзнаку «За майстерність слова та тонкий гумор».

З Юрієм Плевою про його дві найновіші книжки розмовляє українською говіркою гміни Чижі Людмила Лабович.

– Вийшла друком твоя нова книжка про історію гмінного села Чижіє і невеликого села Лушце. Як працювалося при четвертій уже монографії, которая присвячена нашим пудляським сьолам?

– Так, вишла вже друком книжка про Чижіє. Як мені її робилось? Сказав би, што добре. Я вже в Чижувський гміні є розпознавальним чоловіком, так што, як заходів до люді, то вони зналі, по што. Тут такая ситуація троху анегдотична – входжу на пудвурок, а господар кричит до господині: «Пісаж до нас пришов». Мені так приємно стало.

Люде зналі, по што іду, так што матеріали збиралось вельмі добре, але того матеріалу було мнуого. Чижіє – то велике село, довга гісторія. В одному кунці села говорили одне, в другому говорили друге. Часом тяжко було дойти правди, але я старався, коб було якнайбуольш правди в туом всіем.

Я пробував збирати тоже якуюсь буольшу групу люді, котори на дорозі дискусії моглі б дойти, як то колісь було, але то не було такое простое. Зобралось коло десетьох дядькуов, я їх про штось питав, а вони міжду собою зачинали дискутовати, спорити, і я тратів контролю над їхньою дискусією. Тіем мусів з каждым з осуобна спотикатись і верифіковати всьо тоє, што вони сказали. І так ходів од одного до другого, коб дойти до того, як то колісь було напавду.

– Мнуого всього знаєш, бо вже ранієй видав три книжкі про історію сьоол в гміні Чижіє. Чи пішучи сіету публікацію, дознався чогось нового? Може билі якіісь цікави факти?

– Село Чижіє має подобну історію, як тіє села, котори я вже описував, але часом можна було учути штось нового, про што я ще не знав.

Хоч би штось такое, што священнікув в уніатський церкві в Чижях ховалі колісь пуд помостом, а не на могілках. Цікави билі всякі розкази про церковни обичаї. От, штось такого як обхуод полюов, котори в нас бив ще по вуйніє. В інших селах весною батюшка і люде обходілі поля з процесією, з іконамі, а послі цієла процесія ішла через село. Перед каждою хатою стояв стуол з іконою і свічкою і батюшка там молився. А в Чижях било так, што, як обийшли всіє поля, то ішли за село на Сриебну гуорку. І на туой гуорці люде з процесією одкопували каменя. Пуд тим каменём лежав крижик, зроб'яни з свічкі. Виймалі його і мінялі на нового, которого ранієй пришивовалі. І так што року. Послі одходілі з тоїє Сриебної гуоркі на урочище Прогулянка і там била гостіна. Поїєлі, випилі, то такая чижувська особлівость.

А Сриебна гуорка – то в Чижях місце магічне. Вона знана з того, што там згинуло мнуого совієтських солдат, але говорилось, што там колісь стояла церква, а ще ранієй била поганська святина. Тоє місце все било магічне, люде говорили, што там лежить закопане золото, серебро. Ще в 1950-х лієтах дієті бієгалі туди, коб шукаті золота. Гісторії про богатство я чув у Чижув кілька. Ще до сіх пуор люде кажут, што як якась сім'я богата, то напевно золото на Сриебнуй гуорці викопалі.

Цікаві гісторії билі звязані з Другою світовою вийною, колі до нас приходілі ніемці і партизани, і всяк то кунчалоя. Так як я слухав розказув в інших селах і їх запісував, і до того дошли Чижиє, то той образ став повніейши. З тоїє мозаїкі вишов такій повни образ того, як то на наших селах жилося перед вийною, як виглядала окупація і перши літа по вийніє.

– У кніжці є не оно про Чижиє, а тоже про невелике село Луцїє.

– Так, є про Луцїє тїєм, што колісь вони билі чижуовською кольонією, то була часть Чижуов. Вона називалася в документах Огула Луцїуовська. То било таке сухое місце, де люде поселілісь і пара сіем'юв все там жило.

– Чи є ще од кого запісуваті матеріал? Бо дівівшиє на наши сьола, здається, што штораз менч тих старіейших людї, котори помнят колісні часи.

– Я б сказав, што то є остатні момент, коб такіє кніжкі видаваті. Люде, котори помнят часи міждувоєнни, а тоже часи Другої вийни, то їм уже девеносто – девеносто параліет, а такіє є наравду вельмі мало. А треба тоже сказати, што тїє люде, котрим 90 ліет, не все уміють штось сказати. Бо коб биті добрим інформатором, то треба биті чоловієком, котори цікавієся тим, што в селіє проходіло, мїеті добру паметь.

Сказав би штось таке – два рокі тому вийшла моя кніжка про Куойли, Шостаково і Осуовку, і з тих найважніейших інформаторув, котори мніє мнуого всього розказалі, ніхто вже не живе. Два рокі мінуло. Тїєм то є остатні момент.

Часом мене питають, чи вдалоя б ще такую кніжку напісаті. Мніє здається, што в такуой формі вже ніє, бо не буде з кїм говориті. Час робіт своє. Молодше поколієне знає гісторію фрагментарично, а на туом тяжко штось збудоваті.

– Разом з четвертою монографією про сьола в гміні Чижиє видав ти розкази «*Nasze село, prawda i wydumane*». Што то за кніжка?

– Колі я збірив матеріал у гміні, то в розмовах з старіейшими людьмі появлялось вельмі мнуого такіх розказув, котори билі, може, правдою, а може, неправдою. Я чогось такого не давав до тих кніжок, у якіх опісував гісторію наших сьол, але всьо запісував. І з того вишла друга кніжка, пісана нашою мовою. Там опісане тоє, што люде колісь розказувалі на селіє. А колісь, як не било телевізора, не било газет, а не било ще й світла електричного, то люде збіраліся на вечурках і розказувалі – де хто бив, што бачив, што учув. Часом хтось штось до того добавів, і тїє розкази, може, видумани, а може, і ніє, ходілі по селах. Послі я подумав, што можна било б тоє використаті, і на базі того, што говорили люде, я став пісати такіє розкази. Часом вони зложани з кількох елементув, а часом штось додав од себе. Пісав їх по-свойому, тим нашим діалектом, але пуольськімі літерамі. Я мнуого наслухався тих наших людї, котори говорат тою нашою мовою, і старався пісати так, як вони говорили.

Так назбіралось троху розказув, а як вони билі, то подумав, коб їх видаті.

– Некотори з твоїх розказув билі вже публіковани і можна їх читаті в «Над Бугом і Нарвою».

– Так, некотори є в «Над Бугом і Нарвою», і било так, што як не било в газеті мого розказу, то звонілі до мене люде і питалі, чом нема, бо хочут читаті. То для мене мотивація, коб ще штось напісаті.

– Про што вони є?

– Моїє розкази є про людї, котори жили на селіє і про гісторію, котора точилась над їхнімі головами. Билі в нас всякі власті – була царська власть, потум люде втеклі в бієженство, мнуого трагедії, але тоже всякіх цікавих розказув; далієй Друга Рїєч Посполїта, колі наши люде билі дискриміновани; послі пришлі совїєти – билі такіє, што їх ждалі, і є тоже мнуого цікавих гісторій, як то некотори хотїєлі добре житі за совїєтув, а всяк то кунчалось; була й німецька окупація, а і по вийніє – час, колі повставалі в нас колхози. І все находілісь серед нас люде, котори билі буольш активни і хотїєлі до чогось доїтї в тих реалїях політичних, якіє билі. Ну і всяк то кунчалось – часом смієшно, часом трагічно. І я про тоє пісав.

– У нас є вже трохі людї, котори пішут українськімі говуоркамі, але, здається, цієли час мало тої літератури, пісаної по-свойому, про наши справи нашою мовою.

– Так, у нас такої літератури бракує, што показує приклад кніжкі Васі Поскробка Плятонішиного, котори напісав нашою мовою розкази про теперішні часи. Оказується, што його кніжка добре продалася, хоч не било якоїсь велікої промоції. Знаю тоже, што в бібліотеці в Чижуов люде цієли час її випозичають і читають.

Хоч така література ніколі не дуойде до велікої групи людї, то все знайдуться тїє, котори хочут читаті про наши справи. І ще бачу, што такіє кніжкі цікави для людї, котори походят з наших сьол, але вже виїхалі десь до Варшави чи далієй. І їм вельмі цікаво вернутісь до своєї мови, ліет, колі жили на селіє.

– Перша презентація обох кніжок – про історію Чижуов і Луцїуов, а тоже розказув, пісаних українською говуокою твого села Курашева, одбилася на Юріє, 6 мая, у світліці в Чижах. Ти вже певно чуєшся, як риба в водіє на тих промоціях, бо кілька їх било, і все приходіло мнуого людї.

– Моїє вражєня є вельмі позитивни, бо світліця немалая і повна, а і не всієм хватіло місця, коб сієсті, люде стоялі. Говорив я про гісторію парафії Чижиє буольш чим годину, і, як бичив, ніхто не вийшов. То для мене веліка радость, што тоє, што роб'ю, є комуєс потрієбне, што люде хочут читаті моїє кніжкі, хочут слухаті тоє, што розказую і хочут викладаті немаліє гроши, коб їх купляті.

– Маю надією, што то не остатня твоя кніжка і што з часом вийде монографія мого руодного села – Збуча в гміні Чижиє. ●

Аліна КУВАЛДІНА

Фото з фейсбук-сторінки героя статті

Простота і наївність, що близькі людям

Олександр Грехов – в минулому айтівець (працівник ІТ-сфери), а зараз – відомий український художник та ілюстратор. Широкої популярності роботи художника набули після виставки «Квантовий стрибок Шевченка» у 2019 році, де він зобразив поета в образах різноманітних історичних та вигаданих персонажів. Тоді на нього обвалилася як лавина захоплення, так і шквал критики. Виставку організували Національний музей Шевченка і Київський метрополітен у намаганні осучаснити образ Кобзаря. Згодом Грехов зображав у сучасному вигляді й інших класиків, як-от Лесю Українку чи Івана Франка. Після цього в Олександра відбулося ще кілька різних персональних виставок в Україні та за кордоном. Як ілюстратор він співпрацює з медіа, великими компаніями (Coca-Cola, АТБ, Сільпо, Rozetka, Приватбанк), з Національним музеєм Тараса Шевченка, Музеєм мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків, фондом «Таблеточки», також створює зображення для різноманітних громадських ініціатив. Особливої популярності в соціальних мережах набули ілюстрації художника про російсько-українську війну та на інші гостросоціальні теми.

Олександр розповів «Нашому слову», що йому подобається в роботі з медіа, які речі допомагають залишатися продуктивним та як, на його думку, деяким митцям вдається стати своєрідним «голосом» свого часу.

– Ви багато малюєте для медіа. Чи відгукуються вам усі публікації, котрі ілюструєте? Чи є теми, на які б не погодились малювати?

– Сказав би так, що суб'єктивно невеликий відсоток публікацій, як на мене, може бути заслабким, але тотальна більшість – це про цінності, які сам розділяю. Це права людей, рівність, відповідальність росії за свої злочини тощо. Це все треба проговорювати.

Мені просто ніколи навіть не пропонували ілюструвати «джинсу», піар якихось політиків чи ставки на спорт, наприклад. Тому й відмовлятися нема від чого.

– Що вам найбільше подобається в співпраці з медіа та які складнощі виникають?

– Це здебільшого знову про цінності, можливість доповнити тексти ще й візуально, щоб залучити більше читачів. Складнощі, як і в багатьох інших проєктах: треба зробити ілюстрацію «на вчора».

– У ваших серіях робіт, побудованих на переосмисленні історичних персонажів, велику роль грає зміна контексту на більш сучасний. Чи будь-якого історичного або культурного діяча можна винести з його контексту так, аби він набув, а не втратив актуальності?

– Будь-кого можна, це просто люди, а не міфічні персонажі. Але тут вже питання – для чого це робити в кожному конкретному випадку, чи з'являються нові сенси після такого перетворення, бо й у мене не завжди виходить привнести щось нове.

– Як ви допомагаєте собі налаштуватися на роботу в такий стресовий час? Чи є у вас особливі ритуали або обставини, котрі допомагають?

– Тут все просто – намагаюся висипатися, наскільки це зараз можливо. Виспаний митець – продуктивний митець.

– На вашу думку, яка роль наївного мистецтва та гумору під час війни?

– Головна для мене – це зменшення стресового навантаження від новин, які зараз здебільшого жакливі. Навіть якщо потім десять людей напишуть в особисті «дякую», то картинка була не просто так, і цим людям стало трохи легше жити життя.

– Ваші ілюстрації дуже влучні та легко «відкликаються» у великої кількості користувачів соціальних мереж. Як ви думаєте, завдяки чому вам вдається так чітко підбирати образи, актуальні зараз в українців? Чому, на вашу думку, загалом одним митцям вдається ставати «голосом» свого часу, а іншим – ні?

– Це простота, наївність, подекуди незграбність (досі все малюю просто на телефоні, а потім вже дороб-

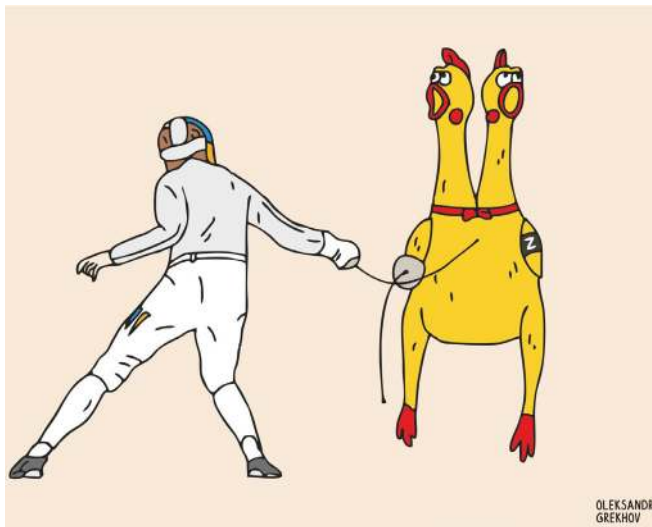
люю. Мені просто подобається робити те, що мені подобається, і я роблю це так, як мені подобається.

ляю, якщо потрібно) – це все близько людям. Не записую себе в список «людей-голосів», а просто документую, що відбувається навколо, але для цього треба виходити зі своєї бульбашки. Люди в інстаграмі, фейсбуці і люди на вулиці – це різні люди, і коли знаходиш місток, яким можна всіх об'єднати, то напевно і стаєш тим самим «голосом».

– Багато ваших робіт пов'язані з темами гендерної рівності та прав ЛГБТК+. Чи доводилось вам через це стикатися з хейтом або погрозами? На вашу думку, чи стають українці більш толерантними під впливом війни?

– Постійно. Це та стабільність в житті, яка завжди зі мною. Якщо не буде хейту, то стану переживати, що щось трапилось жакливе з цими людьми (*посміхається*). Більш толерантними українці стають, так. Зараз стали більш видимими представники ЛГБТК+, що пішли захищати країну, бо любов до своєї країни не залежить від статі. Підсвітилися проблеми, які були й

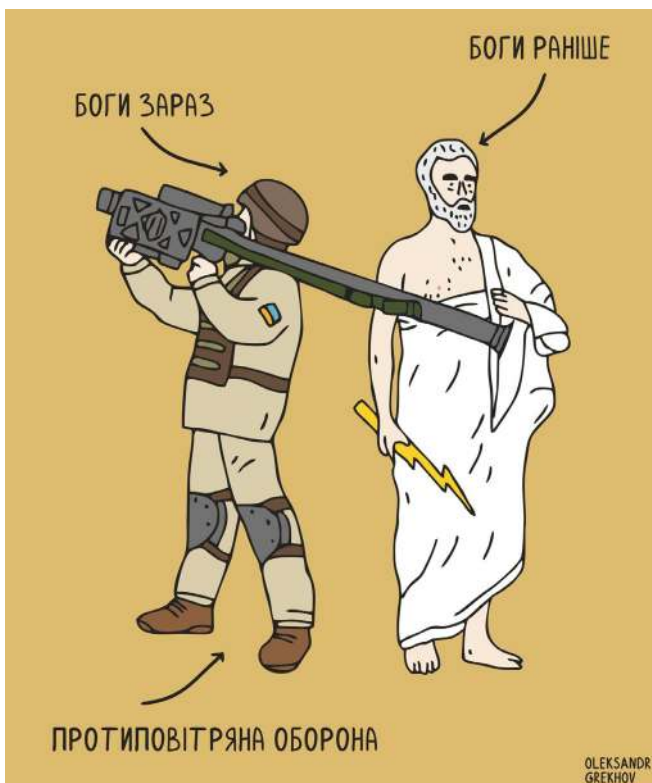

Українська фехтувальниця Ольга Харлан, що не подала руки російській суперниці

до цього, але з війною стали ще проблемнішими, як от можливість одностатевих шлюбів, особливо коли хтось з партнерів/ок служить тощо. Чи залишиться ця позитивна динаміка й надалі, не знаю. Війна триває, і все може змінитися.

– Нещодавно до Польщі почав курсувати потяг, прикрашений вашими ілюстраціями. Розкажіть, будь ласка, про нього детальніше.

– Я робив це на замовлення Port.agency до виходу нового сезону «Голос країни» (музичне шоу на каналі «1+1»), яке цьогоріч буде проходити в Польщі. Цей забрендований потяг Укрзалізниці мандруватиме між Києвом та польським Холмом, на ньому зображені українські пташки-музичні інструменти: Бджолоїдка, Лелека, Плиска жовта й інші, що мігрують в інші країни, але потім завжди повертаються додому. ●

Історичний календар

СЕРПЕНЬ

Підготувала Олена ГУМЕНЮК

1 серпня 1953 р. у Воркуті в концтаборах ГУЛАГу було придушено повстання політичних в'язнів, організаторами якого були члени Організації українських націоналістів та Української повстанської армії.

Воркутинське повстання тривало з 19 липня до 1 серпня 1953 р. в таборі № 6 особливого режиму утримання під назвою Речлаг (українською – Річний табір). Він складався з 17 зон, де перебувало 38 589 ув'язнених. Серед них 16 812 націоналістів: 10 495 українських, 2 935 литовських, 1 521 естонських, 1 075 латвійських, 510 польських. Як в'язні, засуджені за політичними мотивами, вони не отримали амністії після смерті Сталіна.

Повстання виникало поступово, із низки страйків, що майже кожного дня спалахували у різних табірних відділеннях. У зонах Речлагу існували підпільні гуртки, організовані за національним або земляцьким принципом. Учасники страйку утворили свої штаби, завданням яких було стежити за діями агентури, оперативного складу і адміністрації табору, не виходячи на роботу. В бараку № 42 розміщувався «штаб бандерівців». Серед українців найактивнішими учасниками повстання були Юрій Левандо, Федір Волков, Едвард Буц, члени ОУН і УПА Сергій Колесников, Василь Григорчук, Йосип Ріпецький, Василь Заяць, Петро Собчишин, Володимир Малюшенко. Свої штаби мали литовці, латвійці й естонці, а також німці. У 2-й зоні повстанчий осередок поляків очолював колишній капітан польської армії Фелікс Кендзерський.

19 липня відмовилися вийти на роботу 350 політичних в'язнів, яких у Речлаг привезли зі Степлагу (Казахстан) й розмістили у 2-й зоні. Адміністрації висунули вимоги: відмінити каторгу, максимально зменшити строки покарання за 58-ю статтею (антирадянська діяльність), а також висловили прохання до приїзду представника ЦК КПРС не переводити їх у інші місця та змушувати працювати. Цю заяву підтримало близько 150 в'язнів. 22 липня уже 1500 в'язнів першої і другої зміни 2-ї зони відмовилися виходити на роботу в шахту № 7. Наступного дня число страйкуючих у цій зоні сягнуло трьох тисяч чоловік.

У відповідь на страйк влада оголосила про полегшення режиму: встановлення 9-годинного робочого дня, зняття з одягу номерів (тобто повернення звернення до в'язнів за ім'ям і прізвищем), дозвіл писати один лист на місяць замість двох на рік, переводити зароблені гроші сім'ям, знімати з рахунку до 300 рублів щомісяця, дозволили побачення з рідними. Українці на це не погодились.

Страйк переріс у повстання. 29 липня не вийшло на роботу близько 12 тисяч в'язнів. Керував повстанням конспіративний центр, до складу якого входили пере-

важно українські та прибалтійські націоналісти. У кожній зоні був свій керівник повсталих. 29 липня відбулися переговори повсталих в'язнів з комісією із МВС СРСР, однак безрезультатні. У відповідь влада розробила план придушення повстання у бунтівних зонах.

1 серпня почалася операція з ліквідації повстання у найстійкішому – 10-му табірному відділенні. У сутичках із військовими загинули 53 політв'язні (з них 30 українців) і 138 осіб дістали поранення. Воркутинське повстання стало ґрунтом для нового виступу, яке відбулося у травні-червні 1954 р. у Кенгірі (Казахстан) і привело до повної реорганізації табірної системи ГУЛАГу.

8 серпня 1919 р. загинув Дмитро Соколовський (1894–1919), отаман, один із керівників повстанського руху проти більшовиків на Волині, Київщині та Поділлі. У повстанському русі брали участь його брати Олексій, Василь, Степан, сестра Олександра (отаманша – Маруся) та батько Тимофій.

Фото з сайту uinpr.gov.ua

Активну боротьбу з більшовиками розпочав на початку 1919-го, після загибелі Олексія. Сформував повстанську бригаду, яка налічувала до 8 тисяч селян. Контролював значну частину Радомисльського повіту, в селах якого були сформовані козацькі сотні. Завдяки організаційному апарату та вдальній системі оповіщення селяни займалися власним господарством і збиралися тільки за потреби.

Загони Дмитра Соколовського громивали більшовицькі відділи, руйнували залізничні колії. Здобули чимало зброї, мали на озброєнні кулемети і навіть гармати. Як згадував Микола Фещенко-Чопівський: «Зброя була похована, кулемети, густо наоливлені, переховувалися у

криницях, гармати в річці Тетереві у Кам'янім Броді. Селяни займались своєю працею і на поклик свого отамана протягом кількох годин творили армію».

4 квітня 1919-го Раднарком у Харкові оголосив отамана поза законом. Однак спрямовані для розгрому повстанців полки нічого не могли вдіяти. Соколовський був убитий у гімназії пострілом через вікно зрадником-односельцем, який спокусився на обіцяну більшовиками винагороду у 7 мільйонів карбованців (його незабаром спіймали і забили до смерті). Місце поховання отамана у селі Корчівка на Житомирщині 90 років зберігалось в таємниці, лише в 2010-му на ньому встановлено пам'ятний знак.

18 серпня 1836 р. у селі Переходівка на Чернігівщині народився Олександр Кониський (1836–1900), письменник, публіцист, автор слів «Молитви за Україну».

Походив зі збіднілого чернігівського дворянського роду. 13-річним його виключили із чернігівської гімназії за написання віршів українською. Надалі навчався в Ніжинському ліцеї, склав іспит на звання кандидата права.

Почав друкуватися з 1858-го, у своїй творчості відстоював українську національну ідею. Автор підручників для недільних шкіл «Українські прописи» (1862), «Арифметика або нотниця» (1863), «Граматика або перша читанка задля початку вчення» (1882). За поширення «малоросійської пропаганди» у 1863-му засланий до Вологди. Повернувся до Києва лише 1872-го, після того як з нього зняли поліцейський нагляд.

Один із фундаторів Літературного товариства імені Тараса Шевченка (1873), засновник видавництва «Вік». Під-

готував першу двотомну біографію Шевченка. Переклав «Щоденник» Кобзаря. Автор слів пісні «Молитва за Україну» («Боже великий, єдиний, нам Україну храни»), покладену на музику Миколою Лисенком.

Як писав Сергій Єфремов: «Такими людьми, як Кониський, найбільше держалась українська справа під той складний час, коли навіть голосу українського не чуло було, вони були не тільки робітниками, а немов прапорами цілої епохи». За широтою діяльності з Олександром Кониським можуть зрівнятися хіба що Іван Франко, Пантелеймон Куліш, Борис Грінченко.

1885-го за звинуваченням в українському сепаратизмі був заарештований та провів у в'язниці півтора року. В СРСР його твори знаходилися під забороною, оскільки автора відносили до «націоналістів».

*Нехай нас мучать і катують,
А слова правди не уб'ють!
Нехай кати всі бенкетують –
Час прийде, разом пропадуть.*
(Олександр Кониський)

Фото з Вікіпедії

ОГОЛОШЕННЯ

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля? Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі? Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі? Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі? Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимою» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавалися як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою **50,00 зл.**

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl

тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Різбяр свого жытя

Початок 2023 рока не лем в столиці польских Карпат был назначений творчостью нашого великого Григория Пецуха. З його різбами мож было ся стрінуту на «Сальонах Марцьовых 2023», в Закопанім експонуваны были од 25 марця до 10 червця в Мистецкій Галерії Штуки ім. граб. Владислава Замойского. Од 17 марця до 27 мая творы лемківського митця гостил тіж Новий Санч в Домі Готицкым на выставі «Поворот до себе. Григорий Пецух». Сьміло мож звати го нашым, кед повіл: *Єм Лемком. [...] З мене такий человек: мам ся за Українця. Там была моя хыжа, мова, пісні, обряды, віра. Фльоринка [...] была найдальше на захід высу- неным лемківським селом. [...] Наша бесіда єст барз подібна до гуральской гвары и словацкой мовы. Полякы звали нас Русинами. Так было од поколін. Бабы з Фльоринки ходили сповідати ся раз до католицкых єгомосьців, а іншым разом до грекокатолицкых, вшитко залежало од того як оціняли свою грішніст. В нас нихто никого не мал за ворога* [Слова Григория Пецуха (а пак и іншы) наводжу за: Katarzyna Chrudzimska-Uhera Rytм natury. O życiu i rzeźbiarstwie Grzegorza Pecucha (1923-2008) Warszawa-Zakopane 2022, с. 122-123.]. Пецух не лем отверто признає ся до нас, аджи свої різбы злемківщыл: *здає ся мі, же різбы мали бы быти звязаны*

Фото з книги «Rytм natury»

з якысом частком сьвіта, приналежати до якысой землі. Думам, же моім звірятам, сотворіням, горо-звіро-людям дал єм хоц сьлід мого материка. Сут з мойой підгірской землі (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 137.).

Наше слово о Григорію Пецуху написало немало (№ 2 з 11 стычня 2009 р., № 18 з 2 мая 2010 р., ци № 25 з 21 червця 2020 р.), а мы и так свого не знаме и зато часто хвалиме лем чуже. Творчіст нашого Митця не потрібує підтримки (сама ся боронит), лем мы часом потрібуєме маленького поштовху до стрічы з великом штуком. Правдива штука все своєрідном красом перебе си дорогу до серця и ума особы стоя- чой перед ньом. На жаль, єст єдно маленьке «але». На різбах Григория Пецуха зопре ся око лем тых, котры сесе «штоси» мают в собі (не сут порожні), сут голодны красы (красне мар- кове облеченя не допоможе зрозуміти творчости митця).

Берме примір з Григория Пецуха, не будме пецухами, не сідме дома и не ждийме, што нам жытя принесе. Він фурт старат ся різбити жытя на свою дяку, адже и мы выходме нашому жытю на стрічу. На єднім з автопортретів (на Авто- портрети «Што то єст щестя?» з 1951 рока) видиме Гри- гория Пецуха долотом и молотком выкуваючого своє ар- тистичне Єго и кращу долю. Пецух од дітинячих років єст ковальом свого жытя. Барз добрі знал, же в рідній хыжы не найде того, чого прагне його ум, серце и душа. Был справж- нім образом Бога, знал, же Лемковина не єст пупком сьвіта. Нигда ся од ней не одтинал, был сьвідомый того, же зроди- ла, выкормила и надыхала го собом. Під скором, огрітом бескидським сонцьом, чул, же Божий сьвіт не обмежує ся до Лемковины, прецін человек дістал в заряд цілу землю.

Григория Пецуха огрівала не лем рідна деревяна хыжа, гріла го аджи товды, кед єй забрано. Гріли го не лем дере- ва горіючы в лемківським шпаргеті, але аджи ищы зелены нашы липы, буки, смереки и ялиці. Од дітинячих років по- трафил бесідувати з нима. Дерево было його улюбленим материялом, давал му нове жытя, ба мож повісти же аджи вічність. Сам бесідувал, же: *Різбом цікавил єм ся од наймо- лодшых років. Першы – ищы не так вдаль – різбы творены были на луці при пашыню коров. Нераз коровы залізли в шко- ду, але м домів вертал з новом різбом* (<https://www.pecuch.art.pl/biografia/szkola>). Повідал, же: *При пашыню коров каж- дый робил, што лем міг, жебы ся розвело [...] Мал єм клапач, кавалчык дерева и старчыло. [...] Творил єм люди, звірята, головки до скрипок, таке струганя. [...] Вшитко потрафил єм си зробити: нарты, санкы. Важный был тартак. Тямлю, як мі пах. Мама посылали мя до нього за різвином. Барз тішили мя кавалці дерева, обрізкы. Робил єм з них [...] за- бавкы, мосты, хыжы* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 24.).

Пецух не был лишены самому собі, Бог фурт посылат му помічну «руку», а він єй принимал и помагал іншым. На першы лекції різбарства Пецух приходил до млина- ря Илька, котрый кед не молот зерна, різбил. Молодий Григорий любил призерати ся його іконам. По лемківскы «стояли» на полици в кутику млинарьовой хыжы, гором одхылены од сыціны (як євангелисты в парусах церков- ной навы), жебы лекше было ся призерати на молящих ся перед нима. Другым дороговказом на артистичній до- розі Григория Пецуха был о.Іларьон Денищук, настоятель фльоринчаньской станиці Монахів Студитского Уставу. Молодий Пецух так сесе споминат: *Робил єм там што ся дало. [...] Тяжко робил єм лем за миску и керпці на ноги. Коли-*

си на великом пеци, котрого кафлі окопчєны были саджом, пальцєм накрєслил єм пятах чортів з лицями монахів. Поскаржыли ся Іларьонові. А йому ся сподобало. – «Здібный ты. На маляря треба бы тебе вчыти або на священника» – рюк (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 28).

Добрых люди, поставлєных на жытєвій дорозі Пєцуха, было вєцє: *За рїзблїня хвалил мя учитель, хвалил священник, хвалил листонош. Зробил єм орєла – купили го в Грибові* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 46).

Закля го продал, то в 1937 році о. Іларьон післал го до Унева до примонастырской школы, котра здібну сільську молодїж привчувала до неєдного фаху. Там розкрывал тайны кравецтва, вчыл ся в нижчій гімназії и познавал тайны мистецкой рїзби. До Фльоринкы вернул 20 червця 1939 рока и товды молодого Пєцуха війна загнала аж під Гамбург (в марци 1940 рока), де был слугом німецкого балора. Жебы не забыти, в вільным часі рїзбил Лемковину. На інтернетовій стороні Григорія Пєцуха (<https://www.pecuch.art.pl/sculptures>) найдете три рїзбы товды зроблєны (1944 и 1945). Єдна была Пєцуховым тализманом (мал єй во вшиткых барз важных подїях свого жытя). Был ним першый автопортрет Григорія Пєцуха, який так ся народил: *В моім рїднім селі нераз з ньяньом ходили сме до ліса. Там од дїтинячих років вчыл ня нарабляня сокыром и пилом. Кєд смотрил єм на повалєну грушку, котру балор казал потягти рівнісью на підпалку, думал єм о бескидских загайниках, о нашім лісі під Кычером. Вітром звалєный конар розтял єм сокыром. Дерево было мягкє, сочысте. Зробило ся мі го жаль. [...] сховал єм си пару кльоцків в стайни, дем жыл разом з кінми и худобом. Вечером выбрал єм си найгарцый кавальчык и сокыром розтял го на рівнісі половинкы. Руком погладил єм гладісі його простір и задумал ся над укладом його слоїв* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 36). Жебы не было сумніву, же єст то автопортрет молодого Григорія, наведу сєсє: *Задумал єм выстругати коня, а на тім кони їхати мал єм я* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 42). Відомо, на кони скорше бы вернул на Лемковину.

З Німєччини до рїдної Фльоринкы вернул лєм з коником. Хоц тализман фурт был при ним и так признає, же: *вкрадено мі валізку, остало ся мі лєм деревяне пуздерко, в котрім носил єм свого вирізблєного коника. Голий вертал єм з войны, з побитой Германиї [...] на дахах вагонів потягових, піше, в машині до молочня зерна перевозєній на товаровым вагоні – доїхал єм. Чысто здер єм посьлідні мої ногавиці. Мама втішыли ся и зразу повіли: «Верташ з войны и нич не маш, мы тіж не мамє ничого».* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 44).

Аджи товды не сїдил дома и не нарікал, лєм взяв ся в жменю: *Взял єм мойого деревяного коника и вирушыл до Нового Санча. Показал єм го урядникови в рефераті культуры. Не повірил, же то я єм го выстругал и казал си принєсти нову рїзбу, але жебы не была малювана. Выстругал єм товды ікону «Св. мучєнника Юрія. Білий кін, мучєник якбы з жєліза, змый переколотый списом. Урядник повірил. Поручыл. Трафил єм до чловека роблячого памятки. Сподабал єм ся, повіл: «Зроблю пана керівником мого варштату, а сам піду імати рыбы, бо м юж старый. Зразу подумал єм: Раны Боскы! Цїлє жытя стругати памятки! Майстер давал на ніч матєрац до розкладаня в варштаті и добры кнедлі зо сливками. Можна было жыти. Кєд хотіл списати умову на три роки, товды м втюк* (Chrudzimska-Uhera 2022, с. 46).

1 верєсєня 1946 рока остал жаким Гімназії рїзбярской державной школы промыслу деревяного в Закопанім. Зразу перенєсєно го до другой клєсы, бо знал юж вшитко, чого мусят вчыти ся першокласники. ●

РЕЦЕНЗІЇ

Петро Щербина,
«Битва за Ірпінь».
Київ: Саміт-книга,
2022. – 224 с.

Мирослава ОЛІЙНИК, член НСЖУ

Книга-меморіал про початок війни під Києвом

Хоча цьогорічний Міжнародний книжковий ярмарок (Międzynarodowe Targi Książki) у Варшаві вже минув, спогади й враження залишили свій слід у кожного, хто його відвідав. Цей ярмарок – щорічна культурна подія в столиці Польщі, на яку з'їжджаються видавництва з усієї Європи. Приємно, що цьогорічним почесним гостем була Україна.

Під час таких подій мене найбільше цікавлять презентації книжок, зустрічі з авторами. Звичайно, на всіх зустрічах неможливо побувати одночасно. Проте мені пощастило відвідати презентацію книги Петра Щербини «Битва за Ірпінь» за участю самого автора й почути його потужну розповідь про трагічні події, про книгу. Ця книга – ілюстрована хронологія оборони міста-героя Ірпінь – жива рана болю, відчаю, великого страждання.

Анонс – тут неможливо щось змінити: «Книга „Битва за Ірпінь“ є першим зібранням оповідей безпосередніх учасників оборони міста-героя Ірпінь: цивільних людей, які взяли зброю й сформували територіальну оборону міста; ветеранів АТО, яким удруге довелося стати до захисту України – цього разу вже свого міста; лікарів, волонтерів та чиновників, які не покинули рідний Ірпінь. Усі, на чиїх розповідях базується книга, мають невимовне бажання, щоб уся Україна та світ дізналися правду про події, що відбувалися в Ірпені – від першого бою на блок-посту „Жираф“ до порятунку десятків тисяч людей дорогою життя».

Книга розпочинається словами відомих людей, які побували в Ірпені. Вони вражені жорстокістю російських військових, але одночасно – «дух ірпінців просто вражає» (Марина Уолтер, заступниця директора регіонального бюро ПРООН у справах Європи та СНД).

Вальдемарас Рупшіс – головнокомандувач Збройних сил Литви – висловлює своє здивування: «Я ніяк не можу зрозуміти, що росіяни тут робили і чому вони так чинили. Якщо народ не під росією, отже, він не повинен жити – оце московське розуміння мені не вкладається в голову».

Не вкладається це майже всьому світу – у двадцять першому столітті в центрі Європи розпинають народ, який прагне жити вільно, цивілізовано, без сторонніх вказівок.

А далі – хроніка, починаючи з 24 лютого до 2 квітня. У перший день зранку ірпінський міський голова Олександр Маркушин скликає екстрену сесію міської ради та оголошує про створення штабу місцевої територіальної оборони. І – сотні обов'язків, сотні запитань та завдань.

Петро Щербина детально описує дієві кроки владних структур цього найжахливішого першого дня. До тероборони міста записуються сотні добровольців і вони стоять у черзі для отримання зброї. А в небі – гул ворожої авіації. Терміново створили штаб на території Будинку творчості письменників України.

Цивільне населення починає виїжджати з міста. Дороги переповнені транспортом. На АЗС – кілометрові черги. «Черги були скрізь, – пише автор книги. – У магазинах, аптеках, біля банкоматів. Здавалося: люди намагалися купити все, що могли. Освітній процес на території громади зупинено. Ірпінська центральна лікарня приймає перших поранених військовослужбовців». На плечі мера міста лягли два основні завдання – укріплювати рубежі оборони та організовувати евакуацію населення.

Ніхто не думав, що почнеться така війна. Ніхто не думав, що вона надовго...

Можливості людського розуму – невичерпні. Треба було діяти чітко, оперативно, злагоджено, бо паніка не допоможе нікому. Андрій Левківський (директор КНП «Ірпінський міський центр первинної медико-санітарної допомоги» – прим. ред.) та Антон Головенко (депутат Ірпінської міської ради – прим. ред.) зібрали навколо себе команду медичних професіоналів, які рятували життя ірпінців вдень і вночі. Це Сергій Горошко, Людмила Буденко, Ольга Примаченко, Андрій Кіх.

25 лютого. Захоплено аеропорт «Антонов». Ворог увійшов у Гостомель, Бучу, Ворзель. Готувався наступ на Ірпінь. З'явилося повідомлення, що ворожі диверсійно-розвідувальні групи у формі ЗСУ захопили автомобільну техніку Нацгвардії, намагаючись проникнути на українські позиції.

Відбувся перший бій. Поранено бійця ЗСУ. Але розбито ворожий КАМАЗ. А потім українські військові знешкодили колону російської техніки, яка намагалася прорватися до Києва.

У цей же день – шок! Окупанти розстріляли 12 евакуаційних автомобілів! Вбито 11 мирних людей, поранено 15. Наступний шок – українські військові підривають міст через річку Ірпінь, щоб перерізати шлях російській навалі. Люди переходили на інший бік по дошках, і цю дорогу назвали «дорогою життя».

Почалися масові руйнування, яких вже не злічити.

А далі – 26, 27, 28 лютого – жахлива статистика: підірвано ще один міст через річку Ірпінь на трасі Київ–Жито-

мир, горить торговий центр «Жираф», а також дев'ятиповерховий житловий будинок на Соборній. Але одночасно – мобілізація сил тероборони, які мужньо відбивають атаки. Як згадує ексмер Ірпеня, голова Інвестиційної ради міста Володимир Карплюк: «На той час уже було зрозуміло, що справи дуже серйозні й місто можуть з дня на день, якщо не з години на годину, захопити рашисти».

Велику роботу робить й автор книги Петро Щербина, котрий перебуває в епіцентрі подій, тому так детально описує щоденну хронологію оборони. Він неодноразово їздить до польського кордону, щоб привезти гуманітарну допомогу людям, які опинилися в безвихідній ситуації.

2 квітня. Уже звільнено Бучу, Ворзель, Бородянку – всі населені пункти Приірпіння. Там, де до 24 лютого вирувало життя, – тепер руїни. У вирі щоденної незламної боротьби не полишав свого посту мер Ірпеня Олександр Маркушин. Разом із волонтерами він подавав руку допомоги не тільки ірпінцям, а й мешканцям сусідніх населених пунктів.

Книжку Петра Щербини «Битва за Ірпінь» можна назвати книжкою-меморіалом – вона переповнена численними світлинами, на яких – розтерзані будинки, скроплені кров'ю вулиці й найголовніше – люди! Це діти, молодь, старші люди – ті, хто опинився під дулом автоматів, хто народжував на холодній підлозі підвалів, хто не встиг евакуюватися...

Світові потрібна книжка про те, як у XXI столітті українці виборюють право жити вільно на своїй, Богом даній землі, знищуючи орду «другої армії світу».

Автор подає список Героїв, які віддали своє життя за Ірпінь. Напевно, до цього часу їх стало більше, але в книзі це:

Алексєєв Юрій Львович, Анацький Костянтин Андрійович, Близнюк Сергій Юрійович, Бойченко Михайло Сергійович, Вигінний Євгеній Володимирович, Владимиров Володимир Вікторович, Гусєв Віталій Олександрович, Дворніков Андрій Андрійович, Дідківський Ігор Миколайович, Дмитренко Сергій Володимирович, Іващик Олександр Сергійович, Казімір Олексій Костянтинович, Калінін Юрій Володимирович, Коваль Віктор Олександрович, Козлов Василь Борисович, Колесніков Анатолій Дмитрович, Коломієць Олександр Іванович, Костюченко Андрій Миколайович, Кривенко Віталій Віталійович, Кратких Ігор Львович, Кульков Сергій Олександрович, Литкін Олександр Вікторович, Любимов Артем Валерійович, Люков Руслан Юрійович, Малюк Сергій Павлович, Можейко Олександр Анатолійович, Нощенко Сергій Іванович, П'ятниця Юрій Сергійович, Пасічник Євген Володимирович, Пасько Дмитро Володимирович, Пічненко Василь Васильович, Пономаренко Володимир Михайлович, Серопов Федір Асатурович, Сидорчук Сергій Валерійович, Смірнов Сергій Олексійович, Сухих Ігор Володимирович, Українець Дмитро Анатолійович, Шевчук Олег Вікторович, Яркін Спартак Павлович.

Вічна Пам'ять, Герої України! ●

Międzykulturowa Biesiada Łącząca Pokolenia

Народні гуляння в Асунах

XXIII

FESTYN LUDOWY W ASUNACH

26.08.2023 r. godz. 17:00

PRZY ŚWIETLICY W ASUNACH

♥ ПРОГРАМА:

- Офіційне відкриття
- Артисти з партнерської Гміни Печеніжин
- Оркестр Волинського музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка та солісти: Василь Чепелюк, Леонід Гнатюк, Тетяна Ярошик, Дарина Горбенко, Юрій Поліщук, Світлана Органіста
- Оголошення результатів конкурсів для учасників кулінарних майстер-класів
- Міжкультурне застілля об'єднуюче різні покоління
- танцювальна забава – капела «Волинські музики»

ORGANIZATORZY:

Wydarzenie dofinansowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa OT Olsztyn

- Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 в Перемишлі шукає вчителя української мови у навчальному році 2023/2024. Бажаний досвід роботи на рівні ліцею. Просимо звертатися за тел. 692 446 834.

Наше Слово Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Slovo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰. Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą uosoblać oficjalną pozycję Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

Благодійний концерт

3 Днем Незалежності України

26
серпня
17.00

Амфітеатр Piastowska 7, Koszalin

В програмі:

Театр танцю «Майстерня почуттів» м. Івано-Франківськ

Вокальна група «Вишиванка» м. Слупськ

Українські хори «Майстерня пісні», «Первоцвіт»,

«Мелодія», «Інтонанції» м. Кошалін

Вікторія Федотова з гуртом «ЗаЖиве»

Вхід – донат від 50 zł. до скриньки збору пожертв

ORGANIZATOR

PARTNER

PATRONAT

SPONSOR

PATRONAT MEDIALNY

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków otrzymanych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego

Dofinansowane ze środków Budżetu Państwa

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalin

eprasa.pl 72c9396c2d